

ÖZ

Yazar	: Asem İDAYEVA
Üniversite	: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilim Dalı	: Eğitim Bilimleri
Tezin Niteliği	: Doktora Tezi
Sayfa Sayısı	: XXV + 223
Mezuniyet Tarihi	: 07/ 01/2020
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Kürşad YILMAZ
Eş danışman	: Prof. Dr. Selahattin AVŞAROĞLU

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BENLİK SAYGISI İLE STRESLE BAŞA ÇIKMA STRATEJİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ (KIRGIZISTAN ÖRNEĞİ)

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve stresle başa çıkma stratejilerinin bazı demografik özellikleri açısından farklılaşma durumu incelenmiş ve benlik saygısı alt boyutlarının stresle başa çıkma stratejilerini ne düzeyde yordadığı incelenmiştir. Bu araştırma 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ve Oş Devlet Üniversitesi'nin Edebiyat Fakültesi, İletişim Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İlahiyat fakültesinin 1. 2. 3. ve 4. sınıflarında öğrenim görmekte olan öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklem grubu ulaşılabilirlik şartı dikkate alınarak tesadüfi eleman örnekleme yöntemiyle oluşturulmuştur. Öğrencilerin benlik saygıları 'Benlik Saygısı Ölçeği' ve stresle başa çıkma stratejileri 'Stresle Başa Çıkma Tutumları Envanteri' ile ölçülmüştür. Araştırma genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeline dayalı olarak gerçekleştirilmiştir.

Ölçeklerin Kırgızca'ya uyarlanmasında, yapı geçerliğini ölçmek amacı ile açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Örneklem sayısının faktör analizi için uygun olup olmadığı Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) katsayısı ile incelenmiş ve verilerin çok değişkenli normallik şartı Bartlett Testi ile incelenmiştir.

Ölçeklerin Kırgızca'ya uyarlama çalışması yapıldıktan sonra Benlik Saygısı Ölçeği ve Stresle Başa Çıkma Tutumları Envanteri 303 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Bu araştırmada cinsiyet, yaş, sınıf, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ailenin sosyo-ekonomik durumu, kardeş sayısı ve akademik başarı değişkenlerine göre elde edilen veriler analiz edilmiştir. Tekil değişkenler t-testi ile, çoklu değişkenler tek yönlü varyans analizi (F testi) ile analiz edilmiştir. Anlamlılık düzeyi 0.05 düzeyinde kabul edilmiştir. Anlamlılığı ölçmek için Sheffe testi yapılmıştır.

Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ölçeği alt boyutlarının (benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım, kendine yetme, başarıma ve üretkenlik) öğrencilerin stresle başa çıkma stratejilerini yordama gücünü ortaya koymak amacıyla çoklu regresyon analizi tekniği kullanılmıştır. Tüm analiz işlemleri SPSS 20.0 (Statistical Package for The Social Science) programından yararlanılarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular aşağıda özetlenmiştir:

Araştırma bulgularına göre üniversite öğrencilerinin benlik saygısının orta düzeyde olduğu ve stresle başa çıkmada en çok Dine Sığınma, Aktif Planlama ve Bilişsel Yeniden Yapılanma yaklaşımlarından yararlandığı saptanmıştır.

Araştırma bulgularına göre üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile benlik saygısı alt boyutlarından benlik değeri ve depresif duygulanım arasında anlamlı bir farklılaşma vardır. Özgüven, kendine yetme, başarıma ve üretkenlik olmak üzere diğer alt boyutlar ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Üniversite öğrencilerinin yaşları ile benlik saygısı alt boyutlarından benlik değeri, depresif duygulanım, kendine yetme, başarıma ve üretkenlik arasında anlamlı bir farklılaşma vardır. Sadece özgüven altboyutu ile yaş arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Üniversite öğrencilerinin okudukları sınıf ile benlik saygısı alt boyutlarından başarıma ve üretkenlik arasında anlamlı bir farklılaşma vardır. Benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım ve kendine yetme alt boyutlar üniversite öğrencilerinin okudukları sınıfa göre değişmemektedir.

Araştırma bulgularına göre üniversite öğrencilerinin anne-baba eğitim düzeyi ve kardeş sayısı ile benlik saygıları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Üniversite öğrencilerinin sosyo-ekonomik düzeyi ile benlik saygısı alt boyutlarından benlik değeri arasında anlamlı bir farklılaşma vardır. Özgüven, depresif duygulanım, kendine yetme, başarıma ve üretkenlik alt boyutları üniversite öğrencilerinin sosyo-ekonomik düzeyi açısından değişmemektedir.

Araştırma bulgularına göre üniversite öğrencilerinin akademik başarı durumları ile benlik saygısının tüm alt boyutları: benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım, kendine yetme, başarıma ve üretkenlik arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Araştırma bulgularına göre üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile stresle başa çıkma stratejileri alt boyutlarından dine sığınma, aktif planlama, kaçma-soyutlanma (biyokimyasal) arasında anlamlı bir farklılaşma vardır. Dış yardım arama, kaçma-duygusal-eylemsel, kabul bilişsel yeniden yapılanma alt boyutlar cinsiyet açısından değişmemektedir.

Üniversite öğrencilerinin yaşları ile stresle başa çıkma stratejileri alt boyutlarından dine sığınma, aktif planlama, kabul bilişsel yeniden yapılanma arasında anlamlı bir farklılaşma vardır. Dış yardım arama, kaçma soyutlama, kaçma soyutlanma ile yaş arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Araştırma bulgularına göre üniversite öğrencilerinin bulundukları sınıf ile stresle başa çıkma stratejileri alt boyutlarından sadece aktif planlama arasında anlamlı bir

farklılaşma vardır. Stresle başa çıkma stratejileri alt boyutlarından dine sığınma, dış yardım arama, kaçma soyutlama, kaçma soyutlanma, kabul bilişsel yeniden yapılanma stratejileri öğrencilerin okudukları sınıflarına göre değişmemektedir.

Üniversite öğrencilerinin anne eğitim düzeyi ile stresle başa çıkma stratejileri arasında anlamlı bir farklılık yok iken, baba eğitim düzeyi ile stresle başa çıkma stratejileri alt boyutlarından dine sığınma arasında anlamlı bir farklılaşma vardır. Dış yardım arama, aktif planlama, kaçma soyutlama, kaçma soyutlanma, kabul bilişsel yeniden yapılanma alt boyutlar üniversite öğrencilerinin baba eğitim düzeyine göre değişmemektedir.

Üniversite öğrencilerinin kardeş sayısı ve ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ile stresle başa çıkma stratejileri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Araştırma bulgularına göre üniversite öğrencilerinin akademik başarı durumu ile stresle başa çıkma stratejileri alt boyutlarından dine sığınma ve aktif planlama arasında anlamlı bir farklılaşma vardır. Dış yardım arama, kaçma soyutlama, kaçma soyutlanma, kabul bilişsel yeniden yapılanma alt boyutlar ile akademik başarı durumu arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Araştırma bulgularına göre benlik saygısının stresle başa çıkmada bilişsel yeniden yapılanma, aktif planlama ve dine sığınma ile pozitif ilişki içinde olduğu görülmüştür. Stresle başa çıkma stratejileri alt boyutlarından kaçma soyutlanma (biyokimyasal), kaçma soyutlama (duygusal eylemsel) ve dış yardım aramanın benlik saygısı ile negatif ilişki içinde olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak araştırmada elde edilen bulgular dikkate alındığında benlik saygısı ile stresle başa çıkma stratejileri arasında güçlü bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Benlik saygısını oluşturan boyutların toplamı hesaba alındığında, benlik saygısı yüksek insanların stresle başa çıkmada daha başarılı olduğu söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: benlik, benlik saygısı, stres, başa çıkma, stresle başa çıkma stratejileri.

КЫСКАЧА МАЗМУНУ

Даярдаган	: Асем Идаева
Университет	: Кыргыз-Түрк Манас Университети
Багыты	: Педагогика
Иштин сыпаты	: Доктордук диссертация (Ph.D)
Беттердин саны	: XXV + 223
Бүтүрүү датасы	: 07/ 01/2020
Илимий жетекчи	: Проф. Докт. Күршад Йылмаз
Илимий кеңешчи	: Проф. Докт. Селяхаттин Авшароглу

Университет студенттеринин мендик баасы менен стрессти жеңүү стратегияларынын ортосундагы байланышты изилдөө (Кыргызстандын мисалында)

Бул изилдөөдө университет студенттеринин мендик баасы жана стрессти жеңүү стратегияларынын кээ бир демографиялык өзгөчөлүктөрүнө жараша өзгөрүү абалы изилделип, мендик баа шкаласынын кичи факторлорунун стрессти жеңүүгө канчалык деңгээлде таасир тийгизгендиги изилденди. Бул изилдөө 2018-2019-окуу жылында Кыргыз-Түрк Манас Университетинин жана Ош Мамлекеттик Университетинин Гуманитардык факультети, Коммуникация факультети, Көркөм Өнөр факультети, Экономика жана Башкаруу факультети, Теология факультетинин 1-2-3-4-курстарында билим алып жаткан студенттердин катышуусу менен ишке ашырылды. Изилдөөнүн фокус группасы жеткиликтүүлүк шарты эске алынып, туш келди жол менен тандоо ыкмасы аркылуу түзүлдү. Окуучулардын мендик баасы «Мендик баа шкаласы» менен, ал эми стрессти жеңүү стратегиялары «Стрессти жеңүү стратегиялары каражаты» менен өлчөндү. Изилдөөдө жалпы иликтөө моделинин байланыштык иликтөө моделинин негизинде ишке ашырылды.

Шкалаларды кыргызчага ыңгайлаштырууда структуралык жарамдуулукту текшерүү максатында изилдөөчү жана тастыктоочу фактордук анализдер жүргүзүлдү. Фокус группанын көлөмүнүн фактордук анализге ылайыктуулугу Kaiser-Mayer-Olkin (КМО) коэффиценти менен өлчөнүп, маалыматтын көп өзгөрмөлүүлүгүнүн нормалдуулук шарты Bartlett тести менен изилденди.

Шкалаларды кыргызчага ыңгайлаштыруу ишинен кийин «Мендик баа шкаласы» жана «Стрессти жеңүү стратегиялары каражаты» 303 университет студентине жүргүзүлдү. Изилдөөдө жыныс, жаш-курак, курс, апасынын билим деңгээли, атасынын билим деңгээли, үй-бүлөнүн социалдык-экономикалык

абалы, бир туугандардын саны жана окуудагы ийгилик сыяктуу өзгөрмөлөргө байланыштуу топтолгон маалыматтын анализи жүргүзүлдү. Жалгыз өзгөрмөлөр t-тести менен, ал эми көптүк өзгөрмөлөр бир тараптуу дисперсиялык анализ (F-тести) менен талдоого алынды. Маанилүүлүк деңгээли 0.05 деңгээлинде кабыл алынды. Маанилүүлүктү өлчөө максатында Sheffe-тести ишке ашырылды. Университет студенттеринин мендик баа шкаласынын кичи факторлорунун (өзүн өзү сыйлоо, өзүнө өзү ишенүү, депрессиялык маанай, өз алдынчалуулук, ийгиликтүүлүк жана натыйжалуулук) студенттердин стрессти жеңүү стратегияларына тийгизген таасирдүүлүк деңгээлин аныктоо максатында көптүк регрессиялык анализ ыкмасы колдонулду. Бардык анализдер SPSS 20.0 (Statistical Package for The Social Science) программасынын негизинде жүргүзүлдү.

Изилдөөнүн жыйынтыктары төмөндө берилди.

Изилдөөнүн жыйынтыгына жараша университет студенттеринин мендик баасы орто деңгээлде экендиги жана стрессти жеңүүдө көбүнесе динге кайрылуу, активдүү план түзүү жана моюн сунуу менен кайрадан калыбына келүү стратегияларын колдоноору аныкталды.

Изилдөөнүн жыйынтыгына жараша университет студенттеринин жынысы менен мендик баасынын кичи факторлорунун ичинен өзүн өзү сыйлоо жана депрессиялык маанайдын ортосунда маанилүү байланыштын бар экендиги аныкталды. Ал эми калган кичи факторлор (өзүнө өзү ишенүү, өз алдынчалуулук, ийгиликтүүлүк жана натыйжалуулук) менен жыныстын ортосунда маанилүү байланыш аныкталган жок.

Университет студенттеринин жаш-курагы менен мендик баасынын кичи факторлорунун ичинен өзүн өзү сыйлоо, депрессиялык маанай, өз алдынчалуулук, ийгиликтүүлүк жана натыйжалуулуктун ортосунда маанилүү байланыштын бар экендиги аныкталды. Ал эми жалгыз гана өзүнө өзү ишенүү кичи фактору менен жаш-курактын ортосунда маанилүү байланыш аныкталган жок.

Университет студенттеринин окуган курсу менен мендик баасынын кичи факторлорунун ичинен жалгыз гана ийгиликтүүлүк жана натыйжалуулуктун ортосунда маанилүү байланыштын бар экендиги аныкталды. Ал эми калган кичи факторлор (өзүн өзү сыйлоо, өзүнө өзү ишенүү, депрессиялык маанай, өз алдынчалуулук) университет студенттери окуган курсуна жараша өзгөрбөй тургандыгы аныкталды.

Изилдөөнүн жыйынтыгына жараша университет студенттеринин ата-энесинин билим деңгээли жана бир туугандардын саны менен мендик баанын ортосунда маанилүү байланыш аныкталган жок.

Университет студенттеринин үй-бүлөсүндөгү социалдык-экономикалык абалы менен мендик баасынын кичи факторлорунун ичинен өзүн өзү сыйлоонун ортосунда маанилүү байланыштын бар экендиги аныкталды. Ал эми калган кичи факторлор (өзүнө өзү ишенүү, депрессиялык маанай, өз алдынчалуулук, ийгиликтүүлүк жана натыйжалуулук) менен социалдык-экономикалык абалдын ортосунда маанилүү байланыш аныкталган жок.

Изилдөөнүн жыйынтыгына жараша университет студенттеринин окуудагы ийгилиги менен мендик баасынын бардык кичи факторлорунун (өзүн өзү сыйлоо, өзүнө өзү ишенүү, депрессиялык маанай, өз алдынчалуулук, ийгиликтүүлүк жана натыйжалуулук) ортосунда маанилүү байланыштын бар экендиги аныкталды.

Изилдөөнүн жыйынтыгына жараша университет студенттеринин жынысы менен стрессти жеңүү стратегияларынын кичи факторлорунун ичинен динге кайрылуу, активдүү план түзүү, био-химиялык каражаттарды колдонуунун ортосунда маанилүү байланыштын бар экендиги аныкталды. Ал эми калган кичи факторлор (сырттан жардам издөө, сезимталдык менен стресстик абалдан качуу, моюн сунуу менен кайрадан калыбына келүү) менен жыныстын ортосунда маанилүү байланыш аныкталган жок.

Университет студенттеринин жаш курагы менен стрессти жеңүү стратегияларынын кичи факторлорунун ичинен динге кайрылуу, активдүү план түзүү, моюн сунуу менен кайрадан калыбына келүүнүн ортосунда маанилүү байланыштын бар экендиги аныкталды. Ал эми калган кичи факторлор (сырттан жардам издөө, сезимталдык менен стресстик абалдан качуу, био-химиялык каражаттарды колдонуу) менен жаш-курактын ортосунда маанилүү байланыш аныкталган жок.

Изилдөөнүн жыйынтыгына жараша университет студенттери окуган курс менен стрессти жеңүү стратегияларынын кичи факторлорунун ичинен жалгыз гана активдүү план түзүүнүн ортосунда маанилүү байланыштын бар экендиги аныкталды. Ал эми калган кичи факторлор (динге кайрылуу, сырттан жардам издөө, сезимталдык менен стресстик абалдан качуу, био-химиялык каражаттарды колдонуу, моюн сунуу менен кайрадан калыбына келүү) менен курстун ортосунда маанилүү байланыш аныкталган жок.

Университет студенттеринин апасынын билим деңгээли менен стрессти жеңүү стратегияларынын ортосунда маанилүү байланыш аныкталган жок, ал эми атасынын билим деңгээли менен стрессти жеңүү стратегияларынын кичи факторлорунун ичинен динге кайрылуунун ортосунда маанилүү байланыштын бар экендиги аныкталды. Ал эми калган кичи факторлор (сырттан жардам издөө, активдүү план түзүү, сезимталдык менен стресстик абалдан качуу, био-химиялык каражаттарды колдонуу, моюн сунуу менен кайрадан калыбына келүү) менен атасынын билим деңгээлинин ортосунда маанилүү байланыш аныкталган жок.

Университет студенттеринин бир туугандарынын саны жана үй-бүлөсүнүн социалдык-экономикалык абалы менен стрессти жеңүү стратегияларынын ортосунда маанилүү байланыш аныкталган жок.

Изилдөөнүн жыйынтыгына жараша университет студенттеринин окуудагы ийгилиги менен стрессти жеңүү стратегияларынын ичинен динге кайрылуу жана активдүү план түзүү кичи факторлорунун ортосунда маанилүү байланыштын бар экендиги аныкталды. Ал эми калган кичи факторлор (сырттан жардам издөө, сезимталдык менен стресстик абалдан качуу, био-химиялык каражаттарды колдонуу, моюн сунуу менен кайрадан калыбына келүү) менен окуудагы ийгиликтин ортосунда маанилүү байланыш аныкталган жок.

Изилдөөнүн жыйынтыгына жараша мендик баанын стрессти жеңүү стратегияларынан моюн сунуу менен кайрадан калыбына келүү, активдүү план түзүү жана динге кайрылуунун ортосунда оң маанидеги байланыш аныкталды. Ал эми стрессти жеңүү стратегияларынын кичи факторлорунун ичинен сезимталдык менен стресстик абалдан качуу, био-химиялык каражаттарды колдонуу жана сырттан жардам издөө менен мендик баанын ортосунда терс маанидеги байланыш аныкталды.

Жыйынтыктап айтканда, изилдөөнүн наыйжаларын эске алганда, мендик баа менен стрессти жеңүү стратегияларынын ортосунда күчтүү байланыш бар деп айтууга болот. Мендик баанын кичи факторлорун эске алганда, мендик баасы жогору болгон студенттердин стрессти жеңүүдө колдонгон стратегиялары да натыйжалуу болот.

Түйүндүү сөздөр: мендик, мендик баа, стресс, стрессти жеңүү, стрессти жеңүү стратегиялары.

АБСТРАКТ

Подготовила	: Асем Идаева
Университет	: Кыргызско-Турецкий Университет «Манас»
Направление	: Педагогика
Вид исследования	: Докторская диссертация (Ph.D)
Количество страниц	: XXV + 223
Дата защиты	: 07/ 01/2020
Научный руководитель	: Проф. Докт. Кюршад Йылмаз
Научный консультант	: Проф. Докт. Селяхаттин Авшароглу

Исследование взаимосвязи между самооценкой и стратегиями преодоления стресса у студентов вузов (на примере Кыргызстана)

В данном исследовании была изучена дифференциация самооценки студентов вузов и их стратегии преодоления стресса в соответствии с некоторыми демографическими характеристиками, а также взаимосвязь между суб-измерениями самооценки и стратегиями преодоления стресса. Исследование проводилось с участием студентов 1-го, 2-го, 3-го и 4-го курсов Гуманитарного Факультета, Факультета Коммуникации, Факультета Искусств, Факультета Экономики и Управления, Факультета Теологии Кыргызско-Турецкого университета «Манас» и Ошского государственного университета в 2018-2019 учебном году. Группа выборки исследования была сформирована методом случайной выборки с учетом условий доступности. Самооценка студентов измерялась «Шкалой самооценки», а их стратегии преодоления стресса - «Инвентарем стресс-преодолевающего поведения». Исследование проводилось на основе модели реляционного сканирования, которая является одним из видов общей модели сканирования.

Исследовательский и подтверждающий факторный анализы были проведены для измерения достоверности конструкции в процессе адаптации шкал на кыргызский язык. Адекватность выборки была анализована с помощью коэффициента Кайзера-Мейера-Олкина (КМО) и оценка нормальности распределения данных была произведена с помощью теста Бартлетта.

После адаптации «Шкалы самооценки» и «Инвентаря стресс-преодолевающего поведения» на кыргызский язык, данные шкалы были применены к 303 студентам указанных университетов. В данном исследовании были проанализированы данные, полученные в соответствии с такими

переменными, как пол, возраст, курс, уровень образования матери, уровень образования отца, социально-экономическое положение семьи, количество братьев и сестер и академическая успеваемость студентов. Индивидуальные переменные были проанализированы с помощью t-критерия, а несколько переменных - односторонним дисперсионным анализом (F-критерий). Уровень значимости был принят на уровне 0,05. Тест Шеффе был использован для измерения значимости. Метод множественного регрессионного анализа использовался для определения взаимосвязи между суб-измерениями самооценки (чувство собственного достоинства, уверенность в себе, депрессивный аффект, самодостаточность, достижения и продуктивность) и стресс-преодолевающего поведения студентов. Все анализы были выполнены с использованием программы SPSS 20.0 (Статистический пакет для социальных наук).

Результаты исследования показали, что:

Респонденты имеют средний уровень самооценки и при преодолении стресса чаще всего используют такие стратегии как обращение к религии, активное планирование и когнитивная реструктуризация.

Существует значительная разница между полом студентов университетов и такими измерениями самооценки, как чувство собственного достоинства и депрессивный аффект. Нет существенной разницы между полом и другими под-измерениями как уверенность в себе, самодостаточность, достижения и производительность.

Существует значительная разница между возрастными студентами и такими измерениями самооценки, как чувство собственного достоинства, депрессивный аффект, самодостаточность, достижения и производительность. Нет существенной разницы между возрастными студентами и суб-измерениями самооценки.

Существует значительная разница между курсами студентов и суб-измерением достижения и производительности. Нет существенной разницы между курсами студентов и другими под-измерениями как чувство собственного достоинства, уверенность в себе, депрессивный аффект и самодостаточность.

Нет существенной разницы между уровнями образования родителей, количеством братьев и сестер и самооценкой.

Существует значительная разница между социально-экономическим статусом семьи и чувством собственного достоинства. Нет существенной разницы между социально-экономическим статусом семьи и другими под-измерениями как уверенность в себе, депрессивный аффект, самодостаточность, достижения и производительность.

Существует значительная разница между академической успеваемостью студентов и всеми измерениями самооценки (чувство собственного достоинства, уверенность в себе, депрессивный аффект, самодостаточность, достижения и продуктивность).

Существует значительная разница между полом студентов и суб-измерениями стратегий преодоления стресса как обращение к религии, активное планирование и потребление биохимических веществ. Нет существенной разницы между полом студентов и другими измерениями (поиск внешней помощи, уход в абстракцию, когнитивная реструктуризация) стратегий преодоления стресса.

Существует значительная разница между возрастами студентов и суб-измерениями стратегий преодоления стресса как обращение к религии, активное планирование и когнитивная реструктуризация. Нет существенной разницы между возрастами студентов и другими измерениями (поиск внешней помощи, уход в абстракцию, потребление биохимических веществ) стратегий преодоления стресса.

Существует значительная разница между курсами студентов и суб-измерением активного планирования. Нет существенной разницы между возрастами студентов и другими измерениями (обращение к религии, поиск внешней помощи, уход в абстракцию, потребление биохимических веществ, когнитивная реструктуризация) стратегий преодоления стресса.

Нет существенной разницы между уровнем образования матери и стратегиями преодоления стресса студентов. Существует значительная разница между уровнем образования отца и суб-измерением обращения к религии. Нет существенной разницы между уровнем образования отца и другими измерениями (поиск внешней помощи, активное планирование, уход в абстракцию, потребление биохимических веществ, когнитивная реструктуризация) стратегий преодоления стресса.

Нет существенной разницы между количеством братьев и сестер, социально-экономическим положением семьи и стратегиями преодоления стресса студентов.

Существует значительная разница между академической успеваемостью студентов и суб-измерением стратегий преодоления стресса как обращение к религии и активное планирование. Нет существенной разницы между академической успеваемостью студентов и другими суб-измерениями (поиск внешней помощи, потребление биохимических веществ, уход в абстракцию, когнитивная реструктуризация) стратегий преодоления стресса.

По результатам исследования было установлено, что самооценка положительно коррелирует с такими суб-измерениями стратегий преодоления стресса как когнитивная реструктуризация, активное планирование и обращение к религии. Отрицательная корреляция была обнаружена между самооценкой и такими суб-измерениями стратегий преодоления стресса как потребление биохимических веществ, уход в абстракцию и поиск внешней помощи.

Согласно результатам исследования, можно сказать, что существует значительная взаимосвязь между самооценкой и стратегиями преодоления стресса студентов вуза. Если принять во внимание общие суб-измерения

самооценки, можно сделать вывод, что люди с высокой самооценкой более успешно справляются со стрессом.

Ключевые слова: я-концепт, самооценка, стресс, преодоление стресса, стратегии преодоления стресса.

ABSTRACT

Author	: Asem Idaeva
University	: Kyrgyz-Turkish Manas University
Department	: Educational Sciences
Type of Thesis	: Ph.D Thesis
Number of Pages	: XXV + 223
Graduation Date	: 07/ 01/2020
Scientific Supervisor	: Prof. Dr. Kursad Yilmaz
Scientific Advisor	: Prof. Dr. Selahattin Avsaroglu

Investigation of the Relationship Between Self-Esteem and Stress Coping Strategies of University Students (The Case of Kyrgyzstan)

In this research, the differentiation of university students' self-esteem and stress coping strategies were examined according to some demographic characteristics and clarification level of self-esteem sub-dimensions on stress coping strategies was surveyed. The research was carried out with the students of the 1st, 2nd, 3rd and 4th courses attending Faculty of Letters, Faculty of Communication, Faculty of Fine Arts, Faculty of Economics and Management, Faculty of Theology of Kyrgyz-Turkish Manas University and Osh State University in 2018-2019 academic year. The sample group of the study was formed by random sampling method considering the availability requirement. Students' self-esteem was measured by "Self-Esteem Scale" and their stress coping strategies were measured by "Attitudes of Coping with Stress Inventory". The research was conducted basing on the relational screening model, which appears to be one of the types of general survey model.

Exploratory and confirmatory factor analyses were performed to measure construct validity during adaptation process of the scales into Kyrgyz. The sampling adequacy was analyzed with the Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) coefficient and the multivariate normality of data was examined by Bartlett Test.

After the adaptation of the scales into Kyrgyz "Self-Esteem Scale" and "Attitudes of Coping with Stress Inventory" were applied to 303 university students. In this study, the data obtained according to variables like gender, age, class, mother's education level, father's education level, socio-economic status of the family, number of siblings and academic success were analyzed. Single variables were analyzed by t-test and multiple variables were analyzed by one-way analysis of variance (F test). The level of significance was accepted at the level of 0.05. Sheffe test was used to measure significance. Multiple regression analysis technique was used to reveal clarification

level of self-esteem sub-dimensions (self-value, self-confidence, depressive affect, self-sufficiency and achievement and productivity) on the students' stress coping strategies. All the analyses were performed using SPSS 20.0 (Statistical Package for The Social Science) program.

The findings of the study have revealed that:

Respondents possess a medium level of self-esteem and mostly use stress coping strategies such as religious asylum, active planning and acceptance-cognitive restructuring.

There is a significant difference between the gender of the university students and the self-esteem sub-dimensions like self-value and depressive affect. There is no significant difference between gender and other sub-dimensions (self-confidence, self-sufficiency, achievement and productivity).

There is a significant difference between the ages of university students and self-esteem sub dimensions like self-value, depressive affect, self-sufficiency, achievement and productivity. There is no significant difference between age and self-confidence subscale.

There is a significant difference between university students' grade and the achievement and productivity subscale of self-esteem scale. There is no significant difference between grade and other sub-dimensions (self-value, self-confidence, depressive affect and self-sufficiency).

There is no significant difference between parental education level, the number of siblings and self-esteem.

There is a significant difference between socio-economic status of the family and self-value sub-dimension. There is no significant difference between other sub-dimensions (self-confidence, depressive affect, self-sufficiency, achievement and productivity) and socio-economic status of the family.

There is a significant difference between the students' academic success and all sub-dimensions of self-esteem (self-value, self-confidence, depressive affect, self-sufficiency and achievement and productivity).

There is a significant difference between the gender of the university students and sub-dimensions of stress coping strategies like religious asylum, active planning, biochemical avoidance-isolation. There is no significant difference between other sub-dimensions (seeking external aid, emotional-actual avoidance-isolation, acceptance-cognitive restructuring) and gender.

There is a significant difference between the ages of university students and stress coping sub-dimensions like religious asylum, active planning, acceptance-cognitive restructuring. There is no significant difference between other sub-dimensions (seeking external aid, emotional-actual avoidance-isolation, biochemical avoidance-isolation) and ages of university students.

There is a significant difference between the grades of university students and only active planning sub-dimension of stress coping strategies. There is no significant

difference between university students' grades and stress coping sub-dimensions like religious asylum, seeking external aid, biochemical avoidance-isolation, emotional-actual avoidance-isolation and acceptance-cognitive restructuring.

There is no significant difference between mother's education level and stress coping strategies, while there is a significant difference between father's education level and religious asylum sub-dimension of stress coping strategies. There is no significant difference between other sub-dimensions (seeking external aid, active planning, biochemical avoidance-isolation, emotional-actual avoidance-isolation, acceptance-cognitive restructuring) and father's education level.

There is no significant difference between university students' number of siblings, socio-economic level of the family and stress coping strategies.

There is a significant difference between academic success of university students and stress coping sub-dimensions like religious asylum and active planning. There is no significant difference between academic success of university students and other sub-dimensions (seeking external aid, biochemical avoidance-isolation, emotional-actual avoidance-isolation, acceptance-cognitive restructuring).

According to the results of the study self-esteem was found to be positively correlated with such stress coping dimensions like acceptance-cognitive restructuring, active planning and religious asylum, while negative correlation was found between self-esteem and stress-coping dimensions like biochemical avoidance-isolation, emotional-actual avoidance-isolation and seeking external aid.

According to the research findings, it can be said that there is a significant relationship between self-esteem and stress coping strategies of university students. If self-esteem total sub-dimensions are taken into account, it can be concluded that people with high self-esteem are more successful in coping with stress.

Keywords: self, self-esteem, stress, coping, coping with stress, stress coping strategies.